

TELEFAKS

Til:	Fiskeri- og kystdepartementet Boks 8118 Dep 0032 OSLO	Faksnr.:	
Att:			
Dato:	12.05.2009	Postadresse:	Postboks 185 - Sentrum 5804 BERGEN Norge
Vår ref.:	09/8184	Besøksadresse:	Strandgaten 229
Saksbehandler:	Trond Ottemo	Telefon:	(+ 47) 03495
Telefon:	46803973	Telefaks:	(+ 47) 55238090
Side 1 av		E-postadresse:	postmottak@fiskeridir.no

Hvis det oppstår feil under sending, vennligst ring (+ 47) 94804416

FANGST AV ROGNHUMMER TIL BRUK SOM STAMDYR FOR OPPDRETT ELLER HAVBEITE

1. Innledning

Fiskeridirektoratet oversender med dette forslag til regler om fangst av rognhummer til bruk som stamdyr for oppdrett eller havbeite, jf. bestilling fra Fiskeri- og kystdepartementet i brev av 9. mars 2009.

Forslag til regler om slik fangst ble sendt på høring 7. april 2009 til 51 instanser. Høringsnotatet har også vært tilgjengelig på Fiskeridirektoratets internettside. Til sammen er det mottatt svar fra 16 instanser.

I det følgende gjennomgår vi en del viktige sider ved forslaget, og gjengir kort innspill fra høringsrunden. Høringssvarene vil være tilgjengelig på www.fdir.no i sin helhet.

2. Forsvarlighetskriteriet

Det følger av forskrift av 28. august 2003 om tildeling og drift ved havbeiteverksemd at det bare kan gis tillatelse til å sette ut hummer for havbeite som er stedegne. I høringsnotatet ble det påpekt at samme prinsipp bør følges dersom det blir aktuelt med oppdrett av hummer til gjennomføring av bestandsøkningsprosjekter, men at stedegenhet ikke er aktuelt ved produksjon av konsumhummer. Det ble videre forutsatt at uttak av rognhummer bare skal tillates når dette er forsvarlig, vurdert med utgangspunkt i bestandssituasjonen i det aktuelle området. Samtidig er det klart at kunnskapen om hummerbestandene varierer for ulike områder langs kysten. Med utgangspunkt i erfaringer fra PUSH-programmet på Kvitsøy mener Havforskningsinstituttet at et uttak på inntil 10 - 15 % innenfor et gitt område vil være forsvarlig.

Flere instanser ønsker ikke at det skal åpnes for fangst av rognhummer til havbeite- og oppdrettsformål. Dette gjelder *Norges Fiskarlag*, *Norges Jeger- og fiskerforbund*, *Norges Kystfiskarlag* (med unntak av fangst av rognhummer til bestandsøkningsprosjekter) og *Lindesnes Hummerforening*. *Norges Fritids- og Småfiskerforbund* ønsker å tidsbegrense en eventuell adgang til fangst av rognhummer til 8 år. Disse instansene viser dels til at vernet av rognhummeren er begrunnet i den dårlige bestandssituasjonen, og at uttak av rognhummer vil svekke arbeidet med å gjenoppbygge hummerbestanden. Dels skyldes motstanden en oppfatning av at det generelt ikke bør tillates havbeite med hummer, og at det da heller ikke bør tillates fangst av rognhummer for å etablere eller drive slik virksomhet.

Direktoratet for naturforvaltning mener at i vurderingen av uttak av rognhummer for oppdrett og havbeite må de ville bestandene ha høyeste prioritering. Uttak av rognhummer skal bare skje der bestandene er sterke nok og uttaket ikke påvirker bestanden negativt.

Fiskeridirektoratet Region Sør og *Fiskeridirektoratet Region Møre og Romsdal* viser til at det mangler en del kunnskap om antall hummer/rognhummer i ulike områder, og at det er nødvendig med økt innsats for å styrke kunnskapen om lokale hummerbestander.

Fiskeridirektoratet Region Vest og *Fiskeridirektoratet Region Trøndelag* peker på at fangst av rognhummer for satsing på havbeite og oppdrett ikke er uproblematisk i en tid der det er stort fokus på oppbygging av den naturlige bestanden av hummer. Det må derfor være en avgjørende forutsetning at det kan dokumenteres at tilrettelegging for oppdrett- og havbeitevirksomhet basert på fangst av rognhummer ikke er i strid med målet om naturlig oppbygging av hummerbestanden.

Havforskningsinstituttet understreker betydningen av nødvendige datagrunnlag for å kunne vurdere om det er forsvarlig å gi tillatelse til uttak av rognhummer i et gitt område eller region. Dette krever utforming av et overvåkningssystem fokusert på estimat av bestandsstørrelse, og kan baseres på fangststatistikk supplert med mer detaljert føring av fangstdagbøker fra utvalgte fiskere. Dette må igjen knyttes opp mot det nye forvaltningsregimet, inkludert aktuelle havbeiteområder og nærliggende områder.

Fiskeridirektoratets merknad:

Fiskeridirektoratet foreslår at uttak av rognhummer bare skal tillates når dette er forsvarlig ut fra bestandssituasjonen. Slike vurderinger må gjøres med grunnlag i tilstrekkelig god kunnskap om hummerbestanden i de aktuelle områdene. I forbindelse med behandling av søknader om fangst av rognhummer vil det bli innhentet uttalelse fra Havforskningsinstituttet, som ut fra tilgjengelig kunnskap må vurdere hvor vidt det kan anses forsvarlig med uttak av rognhummer, og eventuelle problemstillinger knyttet til kravet om stedenhet.

Tillatelse vil ikke bli gitt dersom bestandssituasjonen tilsier at det ikke er forsvarlig å ta ut rognhummer, eller det ut fra tilgjengelig kunnskap er tvil om dette. På sikt er det et mål å styrke kunnskapen om bestandssituasjonen for hummer i forskjellige områder langs kysten, og Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet har på gang et arbeid med å etablere rapporteringsordninger knyttet til både fritids- og yrkesfisket etter hummer. Så langt som mulig bør slike ordninger inkludere områder som det er aktuelt å hente rognhummer fra.

3. Krav til overlevelse i yngelproduksjon

I tillegg til vurderinger av hva som kan anses å være forsvarlig uttak av rognhummer, må antall rognhummer også begrenses med utgangspunkt i produksjonsrammene fastsatt i konsesjonen for det aktuelle oppdrettsanlegget. Spørsmålet i denne sammenheng er hvor mange hummerunger man skal regne med i gjennomsnitt fra det enkelte mordyr.

Etter Fiskeridirektoratets oppfatning kan det aksepteres en overlevelse ned mot 5 % fra klekking til utsettingsklar hummerunge, men bare i en begrenset oppstartfase. Kravet til overlevelse må økes over tid, og må dessuten ses i sammenheng med planlagt produksjonsvolum.

Ingen av høringsinstansene har særskilte bemerkninger til dette.

Fiskeridirektoratets merknader:

Fiskeridirektoratet vil ved behandling av søknader om fangst av rognhummer kunne akseptere en overlevelse ned mot 5 % fra klekking til utsettingsklar hummerunge. En slik overlevelse vil bare kunne være akseptabel i en begrenset oppstartfase, over tid vil det bli forventet høyere overlevelse.

4. Saksbehandling og vilkår

Fiskeridirektoratet foreslo i høringsnotatet at eventuelle tillatelser til fangst av rognhummer kun skal kunne gis til oppdretter, og at rognhummeren skal gjenutsettes på fangststedet etter kultivering. Det ble videre lagt til grunn at det skal føres en streng praksis med hensyn til behandlingen av søknader om fangst av rognhummer. For å kunne få tillatelse til å fange rognhummer for havbeite må det først være gitt havbeitetillatelse for den aktuelle lokaliteten, og det må dessuten dokumenteres en eventuell avtale mellom oppdretts- og havbeiteaktør om levering av hummerunger.

I høringsnotatet ble det videre åpnet for å kunne tillate fangst av rognhummer utenom ordinær fangstperiode og å kunne oppbevare hummer i sjøen i fredningstiden. For øvrig ble det forutsatt at fangsten skal foregå i samsvar med de regler som ellers gjelder for fiske etter hummer.

Det ble foreslått at Fiskeridirektoratet behandler søknader om å få fange rognhummer, og at det innhentes uttalelse fra Havforskningsinstituttet i den enkelte sak om hvilket uttak som kan være forsvarlig, problemstillinger som måtte oppstå som følge av krav om stedegenhet o.l.

Norges Fiskarlag gir uttrykk for at det vil være direkte provoserende om enkelte skal kunne drive fiske på rognhummer i en periode hvor yrkesfiskerne har totalforbud mot å fiske.

Havforskningsinstituttet peker på at det i landbasert oppdrett vil være et mål å etablere en egen oppdrettslinje som er tilpasset oppdrettsbetingelsene, noe som innebærer at de "beste" stamdyrene vil bli tatt vare på allerede fra starten. For å etablere oppdrett av hummer som næring vil det derfor være lite hensiktsmessig med et absolutt krav til gjenutsetting av rognhummeren. En oppbygging av egen stamme til oppdrett er også positivt da denne virksomheten blir uavhengig av å ta inn vill stamhummer. Det bør også kunne være mulig å fange inn rognhummer med andre redskaper enn teiner, for eksempel ruser. Instituttet viser til at bunnforholdene i enkelte områder vil kunne være slik at ruser er effektive redskap i innfangningsprosessen, og anbefaler derfor mulighet for dispensasjon fra gjeldende regelverk (redskaper) når det gjelder innfangning av rognhummer.

Vest-Norges Fiskesalslag mener det ikke er grunnlag for en egen regulering av fangst til oppdrett/havbeite, og foreslår at oppdretter får anledning til å kjøpe rognhummer på ordinær måte i den periode fisket er åpent. Uttaket av rognhummer foreslås organisert av Fiskeridirektoratet, som skal behandle søknader om å få fiske rognhummer trekke ut deltakere.

Norges Fritids- og Småfiskerforbund mener fangst av rognhummer må utføres utenom den ordinære fangsttiden, og at tillatelser til slik fangst ikke må gis til oppdrettere, men til Havforskningsinstituttet, som er den instans som kan utføre fangsten med best kompetanse og

kontroll.

Fiskeridirektoratet Region Møre og Romsdal påpeker at det biologisk sett vil være en fordel å fange rognhummeren i mai. Dette vil kreve et kontrollregime der oppdretterne må melde fra om oppstart av fangsten, og rapportering må gjennomføres. Med noen få aktører som fangster rognhummeren, vil det bli enklere for Fiskeridirektoratet å ha oversikt og gjennomføre nødvendige kontrolltiltak.

Fiskeridirektoratet Region Sør gir uttrykk for at eventuell fangst av rognhummer utenfor havbeitelokaliteten eller ordinær fangsttid bør være gjenstand for mer omfattende overvåking/kontroll enn det som de senere årene har vært gjennomført under det alminnelige hummerfisket.

Fylkesmannen i Nordland og Direktoratet for naturforvaltning mener at det er særdeles viktig at det tas spesielt hensyn til å bevare Tysfjord-hummerbestandens genetiske og morfologiske særegenheter. Det pekes på at en av søkerne som ønsker å etablere havbeite med hummer i området har planlagt bruk av hummer fra Tysfjord utklekket i et anlegg på Tjeldbergodden, et anlegg som skal brukes til produksjon av vanlig europeisk hummer og Tysfjord-hummer. En slik drift vil utgjøre en risiko for at hummeryngel fra europeisk hummer og Tysfjord-hummer blandes, og at det dermed kan bli satt ut hummer i Tysfjorden som ikke er stedegen, noe som ikke er ønskelig. Det må derfor settes svært strenge krav til anlegg for klekking og oppforing av hummer, samt ufravikelig krav om stedegenhet hos hummer som settes ut i norske fjorder.

Også *Tysfjord Hummer AS* er betenkt over muligheten for oppdrettere til å ta inn stamdyr fra lokaliteter over hele landet i ett og samme anlegg. Det pekes på risikoen for spredning av sykdom mellom ulike bestander ved samlokalisering og ved store tettheter av dyr. Det bør minimum etableres et klart skille mellom å blande rognhummer fra sør og nord i landet i det samme anlegget ut fra en forsvarlig forvaltning av de ulike hummerstammene.

Fiskeridirektoratets merknader:

Ut fra formålet kan det være rasjonelt å tillate fangst av rognhummer utenom ordinær fiskeperiode, og vi fastholder derfor forslaget om å åpne for dette. Ved fangst av rognhummer er det avgjørende at hummeren håndteres så skånsomt som mulig under fangstoperasjon, oppbevaring og transport. Vi mener de beste forutsetninger for å få dette til etableres gjennom et direkte samarbeid mellom fisker og oppdretter. Vi kan ikke se at Havforskningsinstituttet bør være direkte involvert i utøvelsen av selve fangsten. Det vil imidlertid bli fastsatt meldingsprosedyrer for å sikre gode muligheter til å ha kontroll med uttaket.

Fiskeridirektoratet er enig med Havforskningsinstituttet i at det også bør kunne åpnes for å fange rognhummer med andre redskaper enn teiner dersom dette er hensiktsmessig.

Fiskeridirektoratet ser det for øvrig som helt avgjørende at den som søker om tillatelse til fangst av rognhummer dokumenterer at nødvendige krav til forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer og sammenblanding av hummer fra ulike bestander er oppfylt.

5. Etableringskriteriet

I høringsnotatet ble det forutsatt at tillatelse til å fange rognhummer skal kunne gis for *etablering* av oppdrettsvirksomhet, men at det på sikt vil være forventet at anleggene blir selvforsynte med stamhummer.

Tysfjord Hummer AS er meget betenkt over forslaget om at havbeiteaktører skal benytte egne stamdyr for hummer som skal settes ut på havbeite. Dette vil kunne føre til usikkerhet om hvor

vidt havbeitedyrene vil bidra til en ”genetisk drift” i forhold til de ville dyrene i området rundt, og det stilles spørsmål ved om dette er heldig dersom havbeitedyrene rømmer eller på annen måte blandes med ville bestander og senere rekrutterer til den naturlige bestanden. Ut fra ønske om mest mulig likhet mellom genmaterialet til havbeitehummer og vill hummer i området mener Tysfjord Hummer AS at det er hensiktsmessig å fange rognhummeren fra vill lokal bestand.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker ut fra samme hensyn at uttaket av rognhummer må bli stort nok til at individer som utsettes til havbeite genetisk representerer den stedegne bestanden.

Også *Fiskeridirektoratet Region Vest* og *Fiskeridirektoratet Region Trøndelag* peker på at det kanskje kan være en fordel om den yngelen som settes ut av etablerte havbeitevirksomheter er basert på helt eller delvis på innsamling av lokal rognhummer.

Havforskningsinstituttet uttaler at en eventuell genetisk påvirkning på den ville bestanden utenfor havbeiteområdet sannsynligvis vil være svært lav eller neglisjerbar. Dette er basert på hvor små de aktuelle havbeiteområdene er, og den intense høsting en havbeiteaktør vil gjennomføre, noe som vil være nødvendig av økonomiske grunner. Det stiller seg annerledes med bestandsøkingsprosjekter, der det vil være viktig at stamdyrene som brukes er genetisk lik den ville bestanden i området. Det er ikke ønskelig med genetiske endringer i kulturfasen, noe som setter krav til et tilstrekkelig høyt antall stamdyr for å hindre genetisk drift. I motsetning til kommersielt havbeite vil det i disse tilfellene være fokus på en langsiktig oppbygging.

Fiskeridirektoratets merknader:

Kravet om at oppdretterne på sikt blir selvforsynt med stamhummer henger sammen med ønsket om å unngå den reduksjonen i rekrutteringspotensialet hos vill hummer som uttak av rognhummer innebærer. Ifølge *Havforskningsinstituttet* er det ikke grunn til bekymring for en eventuell genetisk påvirkning på ville bestander utenfor havbeiteområdene, vurdert ut fra havbeiteområdenes størrelse og den forventede intensive høstingen av slike områder. Det synes derfor riktig å fastholde målet om at aktørene i størst mulig grad blir selvforsynt med stamhummer på sikt. Fiskeridirektoratet ser imidlertid ikke bort fra at det ved behandlingen av den enkelte søknad kan være aktuelt å vurdere dette spørsmålet særskilt.

6. Krav om utsetting

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at en tillatelse til å fange rognhummer skulle forplikte i forhold til å sette ut hummerunger i fangstområdene på et nivå som minst kompenserer for tapt reproduksjon som følge av uttaket. Det ble vist til at minimumstall for kompensasjonsutsetting etter *Havforskningsinstituttets* oppfatning vil være mellom 5 og 10 % av totalproduksjonen.

Norsk Hummer AS viser til at *Havforskningsinstituttets* beregninger baseres på tall fra PUSH-programmet, og at disse tallene vanskelig kan danne grunnlag for å fastsette en kompensasjonsordning. Dersom en går ut fra at balansen i naturen skal opprettholdes og regner konservativt at inntil 50 % av hummeryngelen ikke vokser opp, vil det bety at en kompensering bør settes til 0,02 – 0,05 % av antall egg, og maksimum 0,05 % av antall egg. Ved 5 % totaloverlevelse fra klekking til 5 – 6 cm, utgjør kompenseringen 1 % av total produksjon. Det vises også til at antall egg og eggkvaliteten varierer mye blant hummer. Slik *Norsk Hummer AS* beregner det vil en tillatelse til å fange 300 rognhummer med gjennomsnittlig 10 000 egg medføre utsetting av inntil 1 500 hummeryngel. Det gis også uttrykk for at det bør reguleres hvordan yngelen skal settes ut, hvem som skal ha ansvaret for utsettingen av hummeryngelen som antas å kompensere for tapt reproduksjon og hvem som skal dekke kostnadene ved arbeidet.

Havforskningsinstituttet viser til at den årlige naturlige dødeligheten er et sentralt spørsmål i beregningene. For stor hummer over minstemålet har tidligere undersøkelser (blant annet i

Storbritannia samt merke- og gjenfangststudier på Kvitsøy) vist at naturlig dødelighet på 0.1 er en rimelig god antagelse. For hummer mindre enn 25 cm totallengde vil dødeligheten være noe større, og særlig det første leveåret. Det vil også være dødelighet tilknyttet selve utsettingsfasen. Ved beregninger på ca 5 % overlevelse av rogn som klekkes fra en rognhummer med fra 8 000 til 10 000 egg (tall fra Kvitsøy), vil dette tilsvare omtrent 4 til 5 % av det som produseres. Øker overlevelsen fra egg til utsettingsklar yngel til ca.10 % vil andelen som skal gjenutsettes som kompensasjon kunne reduseres til 2 til 3 %.

Fiskeridirektoratet Region Sør peker på muligheten til å stille krav om ”overkompensasjon” ved uttak og gjenutsetting av rognhummer, og at dette bør vurderes i forbindelse med behandlingen av søknad om havbeite- eller oppdrettstillatelsen. Det pekes i den forbindelse på det høye konfliktnivået som er observert i slike saker, og at ”overkompensasjon” kan virke konfliktdempende.

Fiskeridirektoratets merknader:

Utsetting av hummerunger i fangstområdene skal minst være på et nivå som kompenserer for tapt reproduksjon som følge av uttaket av rognhummer. Det vil nødvendigvis hefte noe usikkerhet omkring beregninger av hvor mange hummerunger som må settes ut for å kompensere for et slikt uttak. Det blir også et spørsmål om hvor langt man skal ta hensyn til ulikheter i eggproduksjonen hos hummeren. Det kan være grunn til å påpeke at kompensasjon for redusert rekruttering innebærer et minstekrav, og at det således vil være adgang til å kreve utsetting av flere hummerunger enn det som strengt tatt anses nødvendig for å kompensere for den reduserte rekrutteringen.

Fiskeridirektoratet vil ved behandlingen av den enkelte søknad innhente en vurdering fra Havforskningsinstituttet om hvor mange hummerunger som bør settes ut som kompensasjon. Det vil også bli utarbeidet retningslinjer for utsetting av hummerunger. Fiskeridirektoratet legger ellers til grunn at den som får tillatelse til å fange rognhummer selv må bære kostnadene ved å sette ut det antallet hummerunger som fastsettes i tillatelsen.

7. Forslag til forskrift

Mattilsynet peker på at det bør fremgå av forskriften at det er tillatelse til fangst av rognhummer det åpnes for, ikke annen hummer. Mattilsynet foreslår videre at kravet om utsetting av hummerunger fremgår direkte av forskriften, og at en bruker begrepet akvakultur og akvakulturtillatelse i stedet for oppdrett og havbeite.

Fiskeridirektoratets merknad:

I høringsnotatet ble det foreslått at tillatelse til å fange rognhummer kun skal gis innehavere av tillatelse til å drive oppdrett av hummer. Noe av poenget var at slik tillatelse ikke skal gis til innehaver av den enkelte tillatelse til å drive havbeite med hummer. Begrepet akvakultur og akvakulturtillatelse omfatter imidlertid både oppdrett og havbeite, og kan derfor ikke uten videre erstatte oppdrettsbegrepet i den foreslåtte forskriften. For øvrig er vi i hovedsak enige i Mattilsynets merknader, og foreslår følgende forskrift:

Fiskeri- og kystdepartementet har den med hjemmel i lov av 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser § 67 fastsatt følgende forskrift:

I

I forskrift av 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen, gjøres følgende endring:

§ 34 c (ny) skal lyde:

Fiskeridirektoratet kan gjøre unntak fra fredningstiden for hummer, jf. § 34 a første, tredje og fjerde ledd, og tillate fangst av rognhummer når det er nødvendig for etablering av akvakultur med hummer og slik fangst vurderes å være forsvarlig ut fra hummerbestandens tilstand i det aktuelle området. Det kan også gjøres unntak for teinepåbudet i § 33 første ledd. Tillatelse kan kun gis til innehaver av tillatelse til å drive oppdrett av hummer.

Den som gis tillatelse etter første ledd plikter å sette ut et antall hummerunger på fangststedet som antas å minst kompensere for den reduserte rekrutteringen som følge av uttaket av rognhummer. Fanget rognhummer skal gjenutsettes på fangststedet snarest mulig etter kultivering, med mindre Fiskeridirektoratet bestemmer noe annet. Det kan settes vilkår for tillatelse etter første ledd, herunder om antall hummerunger som skal settes ut, rapporteringsrutiner, merking av hummer som settes ut mv.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

Med hilsen

Aksel Eikemo
direktør

Trond Ottemo
rådgiver

Kopi til:

Aksel Eikemo

Terje Halsteinsen

Liv Holmefjord

Britt Leikvoll

Anne-Karin Natås

Lisbeth Plassa

Anne Kjos Veim